

CRVENI KRST CRNE GORE

PROGRAM RADA

Crvenog krsta Crne Gore
za 2019. godinu

Univerzalnost □

►◀ Dobrovoljnost

Humanost

-| Nezavisnost

Neutralnost

-|- Nepristrasnost

Jedinstvo ↗

Crveni krst Crne Gore

Skupština

Program rada

***Crvenog krsta Crne Gore
za 2019. godinu***

Podgorica, decembar 2018. godine

Sadržaj:

1 UVOD	3
2 Organizaciona djelatnost.....	5
2.1 Organizacioni razvoj.....	5
2.2 Podrška radu i rad OOCK/CKGGP/CKPC/GOCK	6
2.3 Normativno - pravna djelatnost	7
2.4 Zaštita znaka i naziva Crvenog krsta	8
3 Manifestacije Crvenog krsta	8
4 Difuzija osnovnih principa Crvenog krsta i međunarodnog humanitarnog prava	10
5 Zdravstvena djelatnost.....	11
5.1 Dobrovoljno davalanstvo krvi.....	11
5.2 Prva pomoć.....	12
5.3 Prevencija HIV/AIDS- a	14
6 Socijalna djelatnost.....	15
6.1 Briga o starijima.....	16
6.2 Podrška RE (Romi, Egipćani) populaciji.....	19
6.2.1 Podrška daljem procesu socijalizacije i integracije raeljenih RE sa Kosova smještenih na području Vrela Ribničkih.....	19
6.3 Program borbe protiv trgovine ljudima.....	21
6.4 Podrška migrantima u Crnoj Gori	22
Opis i sadržaj:.....	22
6.5 Prihvatalište za beskućnike	23
7 Djelovanje u nesrećama.....	24
7.1 Spasilaštvo na vodi.....	26
8 Međunarodna saradnja	28
9 Služba traženja i uspostavljanje porodičnih veza	30
10 Sistem komunikacija	32
11 Podmladak i omladina	34
12 Dom solidarnosti	35
13 Distributivni centar	36
14 Kalendar akcija Crvenog krsta	37

1 UVOD

I u narednoj, 2019. godini, nacionalno društvo Crvenog krsta Crne Gore, kao i opštinske organizacije Crvenog krsta, Crveni krst Glavnog grada Podgorica, Crveni krst Prijestonice Cetinje i gradske organizacije Crvenog krsta, pri utvrđivanju programskih zadataka prvenstveno će polaziti od postojećeg okvira djelovanja, definisanog kroz više zakonskih i strateških dokumenata, među kojima su, pored Zakona o Crvenom krstu Crne Gore i Zakon o upotrebi i zaštiti znaka i naziva Crvenog krsta, strateška dokumenta Crvenog krsta Crne Gore, kao i strateška dokumenta Međunarodne federacije društava Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca.

Pri planiranju programskih obaveza i zadataka, Crveni krst Crne Gore polazi i od primarnog opredjeljenja da konstantno radi na jačanju i razvoju svojih potencijala i komparativnih prednosti, u cilju uspješnijeg ostvarivanja humanitarne misije, i da svoje aktivnosti usmjerava na one oblasti djelovanja u kojima može dati najveći doprinos ugroženom pojedincu i društvenoj zajednici u kojoj djeluje.

Jedan od osnovnih preduslova za realizaciju programskih zadataka je osnaživanje finansijsko-materijalnog položaja, kadrovskog potencijala i ukupnih kapaciteta opštinskih organizacija, u cilju razvoja programa i održivosti usluga za ugrožene osobe u zajednici, pri čemu se mora imati u vidu da se rad svake od opštinskih organizacija pojedinačno reflektuje na Nacionalno društvo u cijelini.

U odnosu na dalji razvoj i unaprjeđivanje socio-humanitarnog djelovanja, značajna aktivnost za organizaciju u cijelini predstoji i u odnosu na akreditovanje programa pružanja usluga u oblasti socijalne zaštite.

Među prioritetima u radu Crvenog krsta Crne Gore je međunarodna saradnja i aktivna participacija u radu organa i tijela Međunarodnog pokreta, osnaživanje partnerstava sa drugim nacionalnim društvima, međunarodnim organizacijama i institucijama, uz puni akcenat na razvoj humanitarne diplomatiјe i komunikaciju sa diplomatskim predstavništвима Crne Gore u svijetu. Takođe, prioritet u radu predstavlja i uključenost u rad raznih radnih tijela-komisija, odbora, radnih grupa na nivou državne i lokalne uprave, na koji način se ostvaruje promocija i zastupanje interesa organizacije Crvenog krsta, u cilju daljeg razvoja i pozicioniranja njenog položaja i uloge u svim segmentima funkcionisanja i djelovanja.

Tokom 2019. godine, Crveni krst Crne Gore planira da, kroz programe i usluge namijenjene najosjetljivijim kategorijama i brigom o svakom pojedincu, efikasno i kvalitetno ostvaruje svoju ulogu, kako onu koju ima u odnosu na status organizacije za pomoć državi u humanitarnoj oblasti, tako i onu koja je u osnovi humanitarne misije i principa na kojima djeluje. U tom smislu, fokus djelovanja organizacije biće, i u ovom periodu, na razvijanju i realizovanju: programa brige o izbjeglicama, posebno o RE (Romi, Egipćani) djeci i porodicama, beskućnicima, brige o licima i porodicama u stanju socijalne potrebe, brige o starijim licima, žrtvama trgovine ljudima i žrtvama porodičnog nasilja, programa pomoći osobama pod zaštitom UNHCR-a, odnosno međunarodnom zaštitom, licima s posebnim potrebama, programima unaprjeđivanja dobrovoljnog davalštva krvi, ospozobljavanja u oblasti prve pomoći i spasilaštva na vodi, promocije zdravlja i zdravih stilova života, programa priprema i efikasnog odgovora u slučajevima prirodnih katastrofa i masovnih nesreća, programa u oblasti službe traženja, difuzije znanja o Crvenom krstu i osnovama međunarodnog humanitarnog prava, programa humanitarne diplomatiјe i dr.

Veoma značajna aktivnost, kojoj će se i u ovom periodu posvetiti posebna pažnja, je razrješavanje imovinsko-pravnih pitanja nekretnina Crvenog krsta.

Takođe, pažnja će se pokloniti i zaštiti znaka Crvenog krsta, u skladu sa zakonskim odredbama kojima je uređena ova materija.

Pored jačanja kapaciteta, Nacionalno društvo će nastojati da u svoje aktivnosti uključuje što veći broj članstva i volonterova, sa ciljem potpunije prepoznatljivosti Crvenog krsta u društvenoj zajednici, njegovog značaja i uloge, kako za građanstvo, tako i za državne i lokalne organe vlasti, čiji je partner na humanitarnom planu.

U tom smislu, organizacija mora raditi na stvaranju potrebnih preduslova koji, pored adekvatne zakonske regulative, pretpostavljaju adekvatnu kadrovsку sposobljenost i edukovanost profesionalnog i volontrerskog kadra za rad u određenim programima u oblasti socijalne i zdravstvene djelatnosti.

Tokom 2019. godine, nastaviće se i sprovođenje započetih projekata podrške, koji se finansiraju iz donatorskih sredstava, za koje dođe do produženja ugovora, i raditi na obezbjeđivanju novih u zavisnosti od realnih mogućnosti. Do februara 2019. godine traje implementacija projekta „Inicijativa za socijalno uključivanje starijih osoba“, čiji je donator Evropska komisija, a Crveni krst, u 2019. godini, počinje implementaciju projekta podrške Međunarodne federacije društava CK/CP, pod nazivom „Alijansa za izgradnju otpornosti na poplave Cirih-Crna Gora“.

Projekat podrške UNHCR-a RE populaciji na Koniku okončan je u prvoj polovini 2018. godine, a podrška ove organizacije u 2019. godini biće nastavljena kroz aktivnosti Crvenog krsta Crne Gore usmjerene na rad sa migrantima, koji se nalaze u Centru za azil, u Spužu, kroz projekat pod nazivom „Pomoći osobama pod zaštitom UNHCR-a koje imaju specifične potrebe“. Takođe, očekuje se i nastavak projekata saradnje sa lokalnom samoupravom Podgorice, kroz prihvatalište za beskućnike i servis personalne asistencije za osobe sa invaliditetom, kao i sa Zavodom za zapošljavanje u oblasti javnog rada, a sprovođenje određenih programa u zavisnosti je od obezbjeđivanja sredstava od igara na sreću.

Planirane programske aktivnosti za 2019. godinu, koje proističu iz Zakonom o Crvenom krstu Crne Gore definisanih poslova od javnog interesa i od posebnih programa koji su misija organizacije, sistematizovane su i prikazane u okviru sljedećih programskih cjelina:

1.) Organizaciona djelatnost, koja obuhvata rad organa i radnih tijela Crvenog krsta, rad sa organizacijama na terenu i normativno-pravnu djelatnost; 2.) Difuzija i Međunarodno humanitarno pravo (MHP); 3.) Zdravstvena djelatnost, kojom su obuhvaćeni programi brige o starijim licima, programske aktivnosti sa RE (Romi, Egipćani) populacijom; program borbe protiv trgovine ljudima; rad sa beskućnicima i rad sa migrantima 5.) Djelovanje u nesrećama, sa spasilaštvom na vodi; 6.) Međunarodna saradnja; 7.) Služba traženja; 8) Rad sa podmlatkom i omladinom 9.) Komunikacije; 10.) Dom solidarnosti i 11.) Distributivni centar Crvenog krsta Crne Gore.

Uspješna realizacija obaveza i zadataka utvrđenih ovim programom, kao obavezujućim dokumentom za sve nivo organizovanja, zahtijeva poštovanje principa jedinstvenog djelovanja, transparentnosti, posvećenosti i odgovornosti.

Realizacija Programa rada Crvenog krsta Crne Gore za 2019. godinu zavisi od obezbijeđenih i ostvarenih finansijskih sredstava za rad.

Sredstva za sprovodenje ovog programa predviđena su Finansijskim planom Crvenog krsta Crne Gore, za 2019. godinu.

2 Organizaciona djelatnost

2.1 Organizacioni razvoj

Opis i sadržaj:

Tokom 2019. godine, aktivnosti u oblasti organizacionog razvoja usmjeravaju se na realizaciju sljedećih programskeh zadataka:

- Kontinuirano organizaciono unaprjeđivanje rada i djelovanja Crvenog krsta u Crnoj Gori i uređivanje njegovog normativno-pravnog položaja;
- Jačanje upravljačke i kadrovske strukture i unaprjeđenje interaktivnog odnosa sa rukovođećim kadrom na lokalnom nivou;
- Odabir programskih sadržaja i aktivnosti adekvatnih potrebama lokalne sredine;
- Transparentnost rukovođenja i upravljanja resursima;
- Razvoj volonterizma i omasovljenje volonterskog kadra;
- Uspostavljanje partnerstava i osnaživanje saradnje sa državnim i lokalnim organima i organizacijama, privrednim i civilnim sektorom;
- Unaprjeđivanje saradnje sa međunarodnim humanitarnim organizacijama i, uopšte, razvoj humanitarne diplomatiјe;
- Izgradnja kapaciteta za zastupanje i zastupanje interesa ugroženih grupa i pojedinaca;
- Razvoj donatorstva kroz osavremenjen marketinški pristup;
- Akreditovanje programa Crvenog krsta u oblasti socijalne i dječje zaštite;
- Participacija u implementaciji nacionalnih strategija u oblasti zaštite ugroženih pojedinaca i grupa;
- Učešće predstavnika Crvenog krsta u proceduri predlaganja zakonskih rješenja i drugih akata koji su od značaja na status i rad Crvenog krsta;
- Zaštita znaka Crvenog krsta, izgradnja prepoznatljivosti i vidljivosti organizacije.

Cilj:

Modernizacija organizacije, povoljniji pravni položaj, povećana mreža volontera, održivost programa, kao preduslov za efikasno i kvalitetno ostvarivanje humanitarnih programa i aktivnosti u interesu svih koji se nalaze u stanju humanitarne ugroženosti i ostvarivanje uloge organizacije za pomoć državi u humanitarnoj oblasti.

Aktivnosti:

Rad organa i radnih tijela

- Strategija razvoja Crvenog krsta Crne Gore, 2018-2022;
- Program rada Crvenog krsta Crne Gore, za 2019. godinu;
- Izvještaj o radu Crvenog krsta Crne Gore, za 2018. godinu;
- Finansijski plan Crvenog krsta Crne Gore, za 2019. godinu;
- Izvještaj o finansijskom poslovanju Crvenog krsta Crne Gore, za 2018. godinu;
- Revidirana Analiza stanja imovine Crvenog krsta (dopuna dokumenta iz 2013. godine);
- Donošenje/inoviranje normativnih akata kojima se uređuje rad i djelovanje Sekretarijata Crvenog krsta Crne Gore;
- Plan delegiranja odgovornosti članova Upravnog odbora za praćenje aktivnosti OOCK/CKPC/CKGGP/GOCK;
- Aktivnosti na sporazumnoj razrješenju pitanja sukcesije imovine bivšeg Jugoslovenskog Crvenog krsta, odnosno Društva Crvenog krsta Srbije i Crne Gore, u okviru međudržavnih sporazuma;
- Organi i radna tijela Crvenog krsta Crne Gore u funkciji su sprovođenja i izvršavanja svih drugih obaveza i zadataka od interesa za rad i djelovanje Nacionalnog društva, u okviru statutarnih ovlašćenja i nadležnosti;
- Odluke i druga dokumenta organa Crvenog krsta na nacionalnom nivou, donesena na osnovu i u skladu sa Statutom Crvenog krsta Crne Gore, obavezavajuća su za sve sastavne djelova Nacionalnog društva.

Dinamika rada organa i radnih tijela

Rad organa i radnih tijela Crvenog krsta Crne Gore biće usmjeren na realizaciju zadataka i aktivnosti utvrđenih ovim Programom, kao i na realizaciju obaveza i zadataka koje nameće tekuća praksa.

Tokom godine planira se održavanje:

- 1 sjednice Skupštine Crvenog krsta Crne Gore;
- 6 sjednica Upravnog odbora;
- 1-2 sjednice Odbora za finansijska pitanja.

Radna tijela, u funkciji priprema materijala za rad organa Crvenog krsta, svoju dinamiku rada prilagođavaju aktivnostima Skupštine, Upravnog odbora i Odbora za finansijska pitanja, uz obavezu da svako radno tijelo organizuje 1-2 sjednice tokom godine.

2.2 Podrška radu i rad OOCK/CKGGP/CKPC/GOCK

Kako bi se unaprijedio rad organizacija Crvenog krsta na terenu, i u 2019. godini, Crveni krst Crne Gore, planira niz aktivnosti usmjerenih na podsticanje razvoja OOCK/CKGGP /CKPC /GOCK, po svim segmentima od uticaja na ostvarivanje jedinstvene funkcije organizacije.

Aktivnosti:

- Kreiranje jedinstvenih programa, ospozobljavanje volonterskog i profesionalnog kadra organizacije;
- Učešće upravljačke i rukovodeće strukture Nacionalnog društva u odnosu na razvoj i jačanje partnerstava i saradnje sa lokalnom zajednicom i ostvarivanje ukupne pozicije organizacije u sredini u kojoj djeluje;
- Podrška u kreiranju programskih aktivnosti, dohodovnih programa i projekata, licenciranju kadrova za rad u oblasti socijalnih i zdravstvenih programa;
- Pomoć i podrška poboljšanju materijalnih uslova rada organizacija na terenu;
- Organizaciona i instruktivna pomoć za razvoj i jačanje postojećih organizacija i formiranje novih u novoformiranim administrativnim cjelinama, kao i osnovnih organizacija, prvenstveno u vaspitno-obrazovnim ustanovama;
- Kreiranje i obezbjeđivanje propagandnog materijala za jedinstvene akcije i aktivnosti Crvenog krsta;
- Izrada baze sa podacima o imovini, članovima organa, dobrovoljnim davaocima krvi, zaposlenima i dr;
- U okviru koordinacije rada, nastaviće se praksa radnih posjeta OOCK/CKPC/CKGGP/GOCK od strane upravljačke i rukovodeće strukture CKCG radi upoznavanja sa aktivnostima i unaprjeđivanja ukupnog djelovanja, kao i praksa pružanja stručne pomoći pri koordiniranju projektnih obaveza, razrješavanju imovinsko-pravnih i drugih spornih pitanja, izradi normativnih i drugih akata, uputstava za rad pri izradi zajedničkih dokumenata i drugih aktivnosti iz djelokruga rada programskih koordinatora i zaposlenih u Sekretarijatu Nacionalnog društva;
- U skladu sa statutarnim i zakonskim ovlašćenjima i obavezama sprovodiće se i nadzor nad poslovanjem i ukupnim radom OOCK/CKPC/CKGGP/GOCK, uz ostvarivanje uvida u rad rukovodećeg kadra organizacije, radi postizanja što adekvatnijih rezultata u svim oblastima rada Crvenog krsta, prema posebno utvrđenom planu;
- Sprovodenje kampanje o upotrebi i zaštiti znaka Crvenog krsta.

2.3 Normativno - pravna djelatnost

Na planu normativno-pravne djelatnosti, tokom 2019. godine, realizovaće se sljedeće:

Aktivnosti:

- Dopuna Analize stanja imovine Crvenog krsta (sa posebnim akcentom na primjenu pozitivnih propisa koji se odnose na legalizaciju imovine);
- Uspostavljanje registra pokretne i nepokretne imovine Crvenog krsta;
- Informacija o usaglašenosti statuta lokalnog nivoa sa Statutom CKCG;
- Pokretanje inicijative za izmjene i dopune Zakona o Crvenom krstu Crne Gore;
- Revizija postojećih normativnih akata Crvenog krsta u cilju potpunijeg uređenja rada i djelovanja organizacije u cjelini;

- Izrada akata od značaja za rad i funkcionisanje organa Crvenog krsta Crne Gore;
- Izrada akata kojima se uređuje rad Sekretarijata Crvenog krsta Crne Gore (sistematizacija, kolektivni ugovor...);
- Usaglašavanje važećih normativnih akata sa zakonskim propisima;
- Izrada normativnih akata kojima se uređuje funkcionisanje Doma solidarnosti Crvenog krsta i njegov ukupan pravni status;
- Izrada odluka, ugovora i drugih pravnih akata za potrebe organa Crvenog krsta Crne Gore.

2.4 Zaštita znaka i naziva Crvenog krsta

Crveni krst Crne Gore će, u saradnji sa nadležnim državnim organima, raditi na praćenju i kontroli upotrebe znaka Crvenog krsta, Crvenog polumjeseca i Crvenog kristala i naziva od strane subjekata koji nijesu za to ovlašćeni, i preduzimati mjere za suzbijanje neovlašćene upotrebe. Zaštita znaka i naziva odvijaće se u skladu sa obavezama preuzetim Ženevskim konvencijama i protokolima, rezolucijama Međunarodne konferencije CK/CP, Statutom i Strategijom Međunarodnog pokreta CK/CP, kao i nacionalnim zakonodavstvom u ovoj oblasti.

Očekivani rezultati:

U oblasti organizacione djelatnosti očekuje se da Nacionalno društvo, sa svojim sastavnim djelovima, tokom 2019. godine, uspješno ostvari dio strateških razvojnih ciljeva, usmjerenih na jačanje sopstvenog pravnog i materijalnog položaja, potpunijeg definisanja partnerske uloge i nivoa saradnje sa strukturama državne i lokalne vlasti, razvoj volonterizma, iskorišćenost i očuvanje materijalnih resursa, uz obogaćivanje programskih sadržaja.

3 Manifestacije Crvenog krsta

Opis i sadržaj:

U Crvenom krstu Crne Gore obilježava se i sprovodi niz akcija, koje su manifestacionog karaktera, sa ciljem promocije humanitarne misije Crvenog krsta i pružanja odgovora na potrebe ciljnih grupa u čijem interesu se manifestacije sprovode.

Sprovođenje manifestacija: „Nedjelja Crvenog krsta“, od 8-15. maja; „Nedjelja borbe protiv tuberkuloze“, od 14-21. septembra i „Dani Crvenog krsta“, od 29. novembra do 6. decembra, ustanovljeno je Zakonom o Crvenom krstu Crne Gore, a način realizacije manifestacija bliže je uređen Pravilnikom o načinu naplate sredstava u korist Crvenog krsta.

Aktivnosti:

„Nedjelja Crvenog krsta“ - 08-15. maj:

- Raditi na promociji principa humanosti i solidarnosti, posebno među mladima;
- Organizovati edukativna predavanja na temu solidarnosti u vaspitno-obrazovnim ustanovama;
- Izrada i distribucija propagandnog materijala za „Nedjelju Crvenog krsta“, markice, posteri, flajeri.

„Nedjelja borbe protiv tuberkuloze“ - 14-21. septembar:

- Intenzivirati aktivnosti na edukaciji stanovništva u oblasti prevencije TBC-a i drugih zaraznih bolesti, prevenciji pušenja i sl;
- Izrada i distribucija propagandnog materijala za „Nedjelju borbe protiv TBC-a“, markice, posteri, flajeri.

„Dani Crvenog krsta“ - 29. novembar - 06. decembar:

- Intenzivirati aktivnosti u oblasti difuzije znanja o osnovnim principima i istorijatu Crvenog krsta i osnovama međunarodnog humanitarnog prava;
- Izrada i distribucija propagandnog materijala za „Dane Crvenog krsta“, markice, posteri, flajeri.

Tokom manifestacija, Crveni krst Crne Gore i organizacije Crvenog krsta u opština imaju i obavezu sprovođenja sljedećih aktivnosti:

- Plan zaduženja, razduženja i distribucije posebne markice Crvenog krsta obveznicima njenog stavljanja u promet;
- Organizovanje aktivnosti volontera Crvenog krsta u sprovođenje manifestacija;
- Koordinacija aktivnosti Nacionalnog društva i aktivnosti organizacija na terenu;
- Iniciranje postupaka inspekcijske kontrole kod stavljanja posebne markice u promet.

Očekivani rezultati:

Praćenje efekata manifestacija Crvenog krsta, posebno onih čije je sprovođenje uređeno Zakonom, vrši se putem izvještavanja, neposrednog praćenja toka i rezultata akcije, kao i kroz analizu uspješnosti realizacije.

Monitoring:

Očekuje se da se manifestacije Crvenog krsta sprovode na kvalitetniji način, uz efikasniji i odgovorniji odnos OOCK/CKPC/CKGGP prema izvršavanju obaveze stavljanja u promet posebnih markica Crvenog krsta, u cilju što adekvatnije promocije humanitarne uloge Crvenog krsta i obezbjeđivanja prihoda za socijalno-humanitarnu djelatnost.

4 Difuzija osnovnih principa Crvenog krsta i međunarodnog humanitarnog prava

Opšti cilj:

Širenje znanja o međunarodnom humanitarnom pravu i humanitarnoj misiji Crvenog krsta/Crvenog polumjeseca u cilju njihove efikasnije primjene i poboljšanja ugleda Međunarodnog pokreta. Opšti cilj svih pojedinačnih aktivnosti sprovedenih u okviru difuzije osnovnih principa i istorijata Međunarodnog pokreta Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca je ublažavanje ljudske patnje.

Aktivnosti:

- Ospozobljavanje lica iz Crvenog krsta Crne Gore (obuka za koordinatora programa MHP i difuzije) radi kvalitetnijeg i efikasnijeg širenja znanja o Međunarodnom humanitarnom pravu i Osnovnim principima Međunarodnog pokreta Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca i jačanja kapaciteta Crvenog krsta Crne Gore za samostalno sprovođenje nacionalnih obuka u ovoj oblasti;
- Organizovanje nacionalne obuke za volontere i zaposlene u OOOCK i CKCG nakon koje će biti oformljeni timovi vršnjačkih edukatora;
- Redovne radionice/predavanja za predškolce, učenike srednjih i osnovnih škola i studente po naknadno utvrđenoj dinamici koje će voditi prethodno edukovani volonteri i zaposleni iz OOOCK i CKCG;
- Organizovanje panel diskusija/radionica za predstavnike institucija i privatnih subjekata u terminu obilježavanja Nedjelje Crvenog krsta i Dana Crvenog krsta;
- Analiza zakona i podzakonskih akata koji tretiraju pitanje upotrebe i zaštite znaka i izrada prijedloga za dodatnu zaštitu;
- Izrada promotivnog/informativnog materijala.

Očekivani rezultati:

- Ospozobljavanje lica iz Nacionalnog društva i lokalnih organizacija Crvenog krsta u cilju efikasnijeg širenja znanja o Međunarodnom humanitarnom pravu i Osnovnim principima Međunarodnog pokreta među različitim ciljnim grupama na teritoriji Crne Gore;
- Organizacija jedne nacionalne obuke i formiranje tima vršnjačkih edukatora u ovoj oblasti nakon čega će po utvrđenoj dinamici biti organizovane radionice u obrazovnim institucijama u svim gradovima;
- Veći broj predstavnika institucija i privatnih subjekata upoznatih za osnovama Međunarodnog humanitarnog prava, principima i oblastima djelovanja Crvenog krsta;
- Saradnja sa Ministarstvom zdravlja i drugim nadležnim institucijama u cilju poštovanja znaka;
- Preko 6000 učesnika radionica/predavanja na temu MHP i difuzije u toku 2019. godine;
- Izrađen promotivni materijal za radionice i predavanja.

Monitoring i evaluacija:

Uvid u ostvarenje postavljenih ciljeva će se sticati redovnim mjesečnim izvještajima opštinskih organizacija, brojem sastanaka sa nadležnim institucijama, periodičnim sastancima sa predstavnicima opštinskih organizacija i posjetama aktivnostima koje se sprovode na terenu. Nakon nacionalne obuke planirana je evaluacija programa i predavača.

5 Zdravstvena djelatnost

5.1 Dobrovoljno davalštvo krvi

Cilj:

Na osnovu obaveza, koje su jasno definisane Zakonom o obezbjeđivanju krvi i Zakonom o Crvenom krstu Crne Gore, organizacija Crvenog krsta će i u 2019. godini nastaviti implementaciju aktivnosti u cilju poboljšanja dobrovoljnog davalštva krvi u Crnoj Gori. Okupljanje dobrovoljnih davalaca krvi, motivisanje istih, ali i budućih motivatora dobrovoljnog davalštva krvi, rad na vaspitno - motivacionim aktivnostima, briga o dobrovoljnim davaocima krvi, promocija davalštva i aktivnosti koje se implementiraju na polju ove djelatnosti i nagrađivanje davalaca krvi, osnovni su zadaci Crvenog krsta Crne Gore, naravno, u saradnji sa nadležnim zdravstvenim institucijama.

Aktivnosti:

Aktivnosti koje će Crveni krst Crne Gore implementirati u narednom periodu u cilju poboljšanja najhumanije organizacijske djelatnosti su:

- Normativno - pravno uređivanje odnosa Crvenog krsta Crne Gore i klubova dobrovoljnih davalaca krvi;
- U saradnji sa Zavodom za transfuziju krvi i klubovima dobrovoljnih davalaca krvi, kreiranje godišnjeg i polugodišnjeg plana za prikupljanje dovoljnih količina krvi;
- U skladu sa planovima i potrebama, organizovanje akcija dobrovoljnog davalštva krvi na teritoriji Crne Gore;
- Planiranje i koordiniranje redovnih sastanaka Koordinacionog odbora za dobrovoljno davalštvo krvi;
- Sprovodenje vaspitno - motivacionog rada kroz obuke za motivatore dobrovoljnog davalštva krvi u svim opštinama, sa posebnim naglaskom na mlade;
- Edukacija osnovnoškolaca o značaju dobrovoljnog davalštva krvi;
- Motivisanje srednjoškolaca i omladine na fakultetima da se uključe u dobrovoljno davalštvo krvi;
- Implementacija medijske kampanje "Pruži ruku za život. Daruj krv", u saradnji sa RTCG i Zavodom za transfuziju krvi;

- Utvrđivanje prijedloga za dodjelu priznanja Ministarstva zdravlja najzaslužnijima na polju poboljšanja dobrovoljnog davalštva krvi i dodjela istih;
- Dodjela priznanja Crvenog krsta Crne Gore najaktivnijim dobrovoljnim davaocima krvi;
- Redovno medijsko promovisanje aktivnosti dobrovoljnog davalštva krvi.

Rezultati:

- Povećan broj zainteresovanih građana Crne Gore da se uključe u program dobrovoljnog davalštva krvi;
- Povećan broj dobrovoljnih davalaca i smanjen broj porodičnih davalaca krvi;
- Angažovanost većeg broja mladih u vaspitno - motivacionom radu;
- Veća angažovanost mladih kao dobrovoljnih davalaca krvi;
- Poboljšanje saradnje sa nadležnim zdravstvenim institucijama na poboljšanju dobrovoljnog davalštva krvi.

5.2 Prva pomoć

Opis i sadržaj:

Zakonom o Crvenom krstu Crne Gore, Crvenom krstu Crne Gore, pored ostalog, povjereni su poslovi od javnog interesa, pri čijem vršenju ima položaj organizacije za pomoć državnim organima u oblasti prve pomoći. Obuka stanovništva planirana je da se sprovodi kroz obuku u vrtićima, osnovnim i srednjim školama, fakultetima i radnim organizacijama.

Cilj:

Osnovni cilj prve pomoći je umanjenje posljedica povrjeđivanja ljudi u nesrećama i smanjenje broja nesreća (onih koji se mogu ostvariti mjerama prevencije), putem unaprjeđivanja sistema obuke stanovništva u prvoj pomoći.

Aktivnosti:

- Crveni krst Crne Gore nastaviće sa radom na organizovanju i sprovođenju obuke stanovništva za pružanje prve pomoći i samopomoći u redovnim uslovima, a takođe i dijelu priprema za djelovanje u vanrednim situacijama;
- Usvajanje i izdavanje nacionalnog priručnika osnova prve pomoći;
- Nastavak organizovanja osnovnih obuka prve pomoći u vrtićima, školama i fakultetima;
- Nastavak obuka u pružanju prve pomoći za zaposlene u radnim organizacijama;
- Organizovanje resertifikacije za zaposlene u radnim organizacijama;
- Nastavak predavanja prve pomoći za sve zainteresovane subjekte;
- Nastavak organizovanja obuka na lokalnom i nacionalnom nivou – u okviru priprema za obuke prve pomoći za radne organizacije;
- Obuke za predavače/instruktore prve pomoći (zdravstveni i prosvjetni radnici, omladina, volonteri Crvenog krsta);
- Organizovanje resertifikacije za instruktore prve pomoći;
- Obuke za master instruktore prve pomoći (najveći nivo);
- BLS (Basic life support) obuke – kardio-pulmonalne reanimacije;

- Nastavak obuka u pružanju prve pomoći za spasioce na vodi;
- Nastavak obuka za nacionalni tim prve pomoći za sanitetsko obezbjeđivanje;
- Nastavak obuka za realistički prikaz povreda i oboljenja;
- Obuka za markirante;
- Promocija prve pomoći u radu sa ugroženim grupama;
- Organizovanje pokaznih vježbi ekipa u pružanju prve pomoći;
- Obilježavanje Svjetskog dana prve pomoći;
- Učešće i monitoring u organizovanju opštinskih i gradskih takmičenja u pružanju prve pomoći;
- Organizovanje 47. Državnog takmičenja u pružanju prve pomoći;
- Organizovanje prvog takmičenja prve pomoći za radne organizacije;
- Sanitetsko obezbjeđivanje skupova – sportski događaji, muzički festivali...;
- Formiranje stručnog tima koji će kontinuirano raditi i pripremati ekipu koja će nas predstavljati na Evropskom takmičenju;
- Održavanje pripremnih kampova za ekipu koja će nas predstavljati na Evropskom takmičenju;
- Učešće na Evropskom takmičenju u pružanju prve pomoći;
- Učešće na FAEEN (First Aid Education European Network) skupu u Švedskoj (sastanak koordinatora prve pomoći na nivou Evrope);
- Učešće na nacionalnim, regionalnim i međunarodnim skupovima prve pomoći;
- Unaprjeđenje saradnje sa drugim nacionalnim društvima na programu prve pomoći;
- Unaprjeđenje saradnje sa Hitnom medicinskom službom (sanitetsko obezbjeđivanje skupova, koncerata, festivala...);
- Održavanje sastanaka Komisije za zdravstvenu djelatnost i prvu pomoć;
- Redovno izvještavanje o realizovanim aktivnostima prema Globalnom referentnom centru za prvu pomoć;
- Nabavka osnovne opreme za prvu pomoć.

Očekivani rezultati:

- Edukovano stanovništvo za pružanje prve pomoći i samopomoći u redovnim i vanrednim situacijama;
- Povećan broj mladih i odraslih koji su u stanju da na kvalitetan i stručan način pruže prvu pomoć svima kojima je to potrebno;
- Crveni krst Crne Gore, kao relevantni subjekat, uključen je u evropske stručne organizacije za prvu pomoć, koji efikasno i kvalitetno na svim nivoima organizovanja sprovodi zadatke koji su mu Zakonom povjereni u oblasti prve pomoći.

Monitoring:

Planirane aktivnosti na planu prve pomoći u narednom periodu prati Komisija za zdravstvenu djelatnost i prvu pomoć i Upravni odbor Crvenog krsta Crne Gore. Zdravstvena komisija bira delegate koji će nadgledati takmičenja prve pomoći u svim opštinskim organizacijama, kako bi bili sigurni da se poštuje pravilnik i da se takmičenja odvijaju po propisima koji su predviđeni pravilnikom. Takođe, delegati će prisustvovati i obukama koje budu organizovali instruktori prve pomoći u svojim organizacijama i na taj način raditi monitoring instruktora koje realizuju obuke.

5.3 Prevencija HIV/AIDS- a

Ciljevi:

- Edukacija i stvaranje stručnog kadra u Crvenom krstu Crne Gore za implementiranje aktivnosti na polju prevencije HIV/AIDS -a;
- Umrežavanje i jačanje saradnje sa institucijama i organizacijama u zemlji, kao i sa strukturama Pokreta koje tretiraju ovaj problem;
- Smanjenje stigme i diskriminacije, kada su u pitanju osobe zaražene HIV-om;
- Podizanje svijesti i širenje znanja među stanovništvom po pitanju HIV/AIDS-a.

Aktivnosti:

- Realizacija seminara za volontere opštinskih organizacija Crvenog krsta Crne Gore;
- Formiranje tima volontera posvećenih tematiki prevenciji HIV/AIDS-a;
- Obilježavanje bitnih datuma u oblasti prevencije HIV-a i polno-prenosivih bolesti;
- Izrada odgovarajućeg edukativnog materijala;
- Saradnja sa relevantnim institucijama - Institut za javno zdravlje, Ministarstvo zdravlja i NVO koje tretiraju ovu problematiku;
- Organizovanje i realizacija predavanja i seminara sa organizacijama, kao što su: CAZAS, JUVENTAS, MOMSIC;
- Učešće na regionalnim i ostalim skupovima u vezi sa ovom problematikom.

Očekivani rezultati:

- Edukovani volonteri – vršnjački edukatori u svim OOCK;
- Povećan broj volontera na lokalnom i nacionalnom nivou koji su posvećeni tematiki prevencije HIV/AIDS-a;
- Formiran tim volontera posvećenih programu prevencije HIV/AIDS;
- Redovna saradnja i razmjena podataka sa lokalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama;
- Prisutnost u medijima i informisanost stanovništva o aktivnostima CKCG na polju prevencije HIV/AIDS-a;
- Unaprijeđen program Prevencija HIV-a i polno-prenosivih bolesti u radu opštinskih organizacija Crvenog krsta Crne Gore.

Monitoring i evaluacija:

- Posjete OOCK u cilju pomoći pri implementaciji aktivnosti;
- Izvještaji od OOCK o realizovanim aktivnostima na mjesecnom i godišnjem nivou.

6 Socijalna djelatnost

Opis i sadržaj:

U skladu sa humanitarnom misijom i Zakonom definisanim statusom organizacije za pomoć državi u humanitarnoj oblasti, Crveni krst Crne Gore svoje programske aktivnosti, za 2019. godinu, definiše u zavisnosti od mogućnosti i aktuelnih zahtjeva i potreba korisnika humanitarnih usluga, sa ciljem da obezbijedi efikasno djelovanje organizacije u cjelini, ublažavanje problema ljudi u stanju socio-ekonomske ugoženosti i saniranje posljedica elementarnih i drugih nesreća kojima se ugrožava njihova egzistencija.

Aktivnosti:

- Primjena Strategije Crvenog krsta Crne Gore u oblasti socijalnog djelovanja;
- Kreiranje operativnih programa na lokalnom nivou, kojima se obezbjeđuje pouzdanost, pravovremenost i dostupnost usluga Crvenog krsta, unaprijed, i u saradnji sa lokalnom upravom, definisanim korisnicima;
- Organizovanje akcija solidarnosti i animiranje privatnog sektora i drugih donatora za učešće u ovim i sličnim humanitarnim akcijama i aktivnostima Crvenog krsta;
- Otvaranje humanitarne prodavnice polovne garderobe;
- Realizacija programa brige o starijim licima, na urbanom i ruralnom području;
- Ostvarivanje socijalno-zaštitne funkcije u odnosu na ugoženost pojedinca i porodice, posebno u odnosu na RE (Romi, Egipćani) populaciju, lica sa smatnjama u razvoju, prvenstveno djecu i omladinu, djecu lišenu roditeljskog staranja, korisnike prava iz oblasti socijalne zaštite, migranata i dr;
- Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti prepoznaje kao posebno osjetljivu i ugroženu kategoriju ljudi beskućnike, pa će Crveni krst, u skladu sa svojim mandatom, raditi na razvijanju servisa za ovu populaciju. Usluge će se prvenstveno odnositi na pružanje psiho-socijalne podrške i dijeljenje humanitarne pomoći;
- Pružanje odgovora na nesreće izazvane prirodnim, ekološkim i drugim masovnim nesrećama;
- Realizacija obaveza i zadatka Crvenog krsta utvrđenih nacionalnim strategijama u oblasti socijalne zaštite i položaja RE populacije u Crnoj Gori.

U ostvarivanju ukupne uloge na socijalnom planu, Crveni krst svoju aktivnost sprovodi u saradnji sa odgovarajućim državnim organima i institucijama, lokalnim zajednicama i drugim subjektima sa kojima ima programsko-partnersku saradnju, a u interesu što potpunije zaštite svih onih kojima je potrebna briga i pomoć društvene zajednice.

Očekivani rezultati:

Poboljšanje socio-ekonomskog položaja korisnika usluga Crvenog krsta i ojačana programsko-partnerska saradnja sa svim društvenim činiocima u oblasti ostvarivanja socijalne zaštite.

Monitoring:

Praćenje realizacije planiranih zadataka u oblasti socijalnog djelovanja Crvenog krsta i upravljačke strukture svih nivoa organizovanja Crvenog krsta, uz prethodni obavezni monitoring od strane

neposredno zaduženih izvršilaca programskih obaveza, a ostvaruje se putem neposrednog uvida u realizaciju i izvještavanja.

6.1 Briga o starijima

Opis i sadržaj:

Crna Gora spada u red evropskih zemalja koje ubrzano stare. Prema posljednjim procjenama MONSTAT-a, starosna struktura stanovništva ukazuje da ukupno 14.2% stanovnika ima 65 ili više godina. Očekuje se da će ovaj procenat i u narednom periodu biti u stalnom porastu što sa sobom nosi velike izazove za društvo. Starija lica i danas spadaju u jednu od najugroženijih kategorija, posebno imajući u vidu činjenicu da veliki broj njih živi u lošim materijalnim uslovima, a brojna su i samačka domaćinstva.

Na osnovu navedenog, Crveni krst je kao korisnike svojih usluga prepoznao osobe starije od 65 godina; koje žive same ili sa nekim ko je, takođe, u stanju potrebe; koje su slabijeg materijalnog stanja, slabijeg zdravstvenog stanja i ne dobijaju sličan vid pomoći od drugih organizacija ili institucija.

Cilj svih usluga koje se pružaju starijima kroz angažman volontera ali i gerontodmaćica jeste poboljšanje kvaliteta života starijih u Crnoj Gori. Aktivnosti Crvenog krsta u ovoj oblasti će i tokom 2019. godine težiti promociji ključnih koncepta, kao što su zdravo starenje, međugeneracijska solidarnost i saradnja, ljudska prava starijih i njihov život i doprinos u zajednici.

Kako nije obezbijeđena finansijska podrška koja bi osigurala stabilno dugoročno funkcionisanje programa, i dalje će opštinske organizacije biti podsticane da same iznalaze dodatna sredstva kako bi kvalitetnije implementirale Brigu o starijima. Jedan od načina pozicioniranja Crvenog krsta kao organizacije koja kvalitetno pruža podršku starijim osobama jeste i intenzivna promocija aktivnosti koje se sprovode u okviru programa, kao i sticanje licence za pružanje socijalnih usluga što će biti prioritet organizacije.

6.1.1 Briga o starijima - volonterske usluge

Program Brige o starijima će se u 2019. godini sprovoditi u skladu sa mogućnostima OOČK i uz izdvajanja iz sopstvenog budžeta i podršku Crvenog krsta Crne Gore..

Cilj projekta:

Doprinos unaprijeđenju položaja i kvaliteta života starijih osoba u Crnoj Gori.

Glavni rezultati koji se žele postići su:

- Kontinuirano pružanje usluga starijima koji su dugi niz godina korisnici programa;
- Obnavljanje baze volontera koji su edukovani za rad sa starijima;

- Ojačani kapaciteti opštinskih organizacija za pružanje kvalitetnih i inovativnih servisa za starije;
- Akreditovani programi obuka za usluge za starije koje pruža Crveni krst (psiho-socijalna podrška, podrška putem telefona);
- Dobijanje licence za pružanje usluga starijim osobama;
- Poboljšana saradnja sa ostalim zainteresovanim stranama.

Glavne aktivnosti koje će se implementirati su:

- Redovni sastanci sa predstavnicima opštinskih organizacija Crvenog krsta;
- Pružanje usluga za starije osobe (volonteri kontinuirano pružaju korisnicima usluge: psiho-socijalna podrška, manji kućni poslovi, plaćanje računa, zakazivanje pregleda, podizanje ljekova, obavljanje nabavke...);
- Trening za volontere;
- Izrada materijala za informativno – promotivnu kampanju;
- Organizovanje sastanaka sa zainteresovanim stranama;
- Obilježavanje 1. oktobra, Međunarodnog dana starijih osoba;
- Realizacija socijalnih aktivnosti u postojećim klubovima za starije i otvaranje novih;
- Priprema programa obuke za postojeće usluge i akreditovanje;
- Ispunjavanje uslova predviđenih pravilnicima o licenciranju stručnih radnika i organizacija koje pružaju usluge socijalne zaštite;
- Praćenje poziva za dostavljanje projekata u ovoj oblasti i apliciranje za sredstva istih.

Monitoring i evaluacija:

Monitoring i evaluacija će se vršiti kroz izvještavanje od strane lokalnih organizacija Crvenog krsta, po unaprijed utvrđenim formatima, a povremeno će se organizovati posjeta terenu od strane nacionalnog koordinatora.

6.1.2 Zdravo starenje

Opis i cilj:

Cilj projekta je doprinos zdravijem starenju svih generacija u Crnoj Gori, sa posebnim akcentom na starije, kao i podizanje nivoa svijesti šire javnosti o ovom konceptu, uz jačanje kapaciteta OOOCK da kvalitetno implementiraju koncept zdravog starenja. Tokom 2019. godine poseban akcenat će biti na prevenciji bolesti.

Glavni rezultati koji se žele postići su:

- Aktivnosti na temu zdravog starenja u kontinuitetu se izvode u najmanje 5 opština, sa najmanje 500 učesnika na godišnjem nivou;
- Povećan broj volontera koji su prošli obuku za upotrebu novog priručnika na temu zdravog starenja;

- Šira javnost više informisana i upoznata sa konceptom zdravog starenja;
- Unaprijeđena saradnja sa relevantnim institucijama i organizacijama koje se bave starenjem i zdravlјem.

Glavne aktivnosti koje će se implementirati su:

- Lokalne obuke za volontere;
- Radionice na temu zdravog starenja, sa posebnim akcentom na prevenciju bolesti, izvode se u najmanje 5 OOCK;
- Kreiranje i štampanje postera koji predstavljaju koncept zdravog starenja;
- Organizovanje različitih manifestacija sa ciljem promovisanja koncepta i informisanja šire javnosti.

Monitoring i evaluacija:

Monitoring i evaluacija će se vršiti po predviđenim pravilima donatora. Pored mjesecnog izvještavanja i finalne evaluacije, nacionalni koordinator će periodično obilaziti sve OOCK koje realizuju projekat.

6.1.3 Inicijativa za socijalno uključivanje starijih osoba

Donator: EU, Crveni krst Austrije i Austrijska agencija za razvoj

Cilj: Jačanje kapaciteta 5 mreža organizacija civilnog društva da utiču na razvoj regionalnih i nacionalnih planova i ostalih dokumenata vezanih za starenje i socijalnu inkluziju starijih.

Rezultati koji se žele postići:

- Mreža organizacija civilnog drštva koje se bave pitanjima i problemima starijih pokrenuta. Strateški plan zastupanja za socijalnu inkluziju definisan;
- Kapaciteti mreže u javnom zastupanju i političkom dijalogu za starije ljude, povećani;
- Prava starijih se prepoznaju i uvažavaju od strane javnosti i donosioca odluka;
- Regionalno umrežavanje i dijeljenje znanja o socijalnoj inkluziji povećano.

Aktivnosti tokom 2019. godine:

- Redovni sastanci mreže DIGNITAS;
- Redovno ažuriranje sajta mreže;
- Prezentacije na temu ljudskih prava starijih osoba;
- Javna kampanja zasnovana na rezultatima istraživanja „Položaj starijih osoba i njihovo zadovoljstvo postojećim servisima podrške“ (snimanje video spota, organizovanje okruglih stolova, diskusija, prikupljanje pomoći, izrada promotivnog materijala);
- Obilježavanje 1. oktobra, Međunarodnog dana starijih osoba;

- Učešće članova mreže u okviru raznih radnih grupa vezanih za socijalnu inkluziju starijih, njihova prava i položaj.

Monitoring i evaluacija:

Evaluacija svih aktivnosti se radi nakon završetka svake pojedinačno (upitnici, diskusije). Monitoring aktivnosti vrše glavni aplikanti, tj. regionalni koordinatori iz Crvenog krsta Srbije.

6.2 Podrška RE (Romi, Egipćani) populaciji

6.2.1 Podrška daljem procesu socijalizacije i integracije raeljenih RE sa Kosova smještenih na području Vrela Ribničkih

Opis i sadržaj projekta:

Na području Vrela Ribničkih smještene su 352 porodice ili 1,845 raseljenih lica, pa će Crveni krst Crne Gore u narednom periodu nastaviti da realizuje sve aktivnosti koje će biti posvećene opštem unaprjeđenju kvaliteta njihovog života kroz obrazovanje, očuvanje zdravlja, pravnu sigurnost, korišćenje pripadajućih socijalnih prava, poboljšanje uslova smještaja, smanjenje predrasuda i stereotipa i kroz sadržajnije povezivanje romske zajednice sa okruženjem i stvaranje pozitivnijeg imidža romske populacije u javnosti.

Ciljevi:

- Očuvanje postignutih rezultata Crvenog krsta Crne Gore, ostvarenih kroz dugogodišnju realizaciju projekta "Menadžment Kampa Konik", kao partner UNHCR-a, koji je završen 31.12.2017. godine;
- Podizanje svijesti ranjivih kategorija društva o njihovim ljudskim pravima i očuvanju zdravlja, kao premise za razvoj zdravog društva i zajednice;
- Opšta kampanja na podizanju svijesti RE populacije o pravima žena i djece koja se nalaze u procesu formalnog obrazovanja, na promociji njihovog aktivnog uključivanja u kreiranju socijalnih politika i zapošljavanju.

Aktivnosti:

- Crveni krst Crne Gore će raditi na zastupanju dalje integracije i socijalizacije RE populacije;
- Nastaviće sa ažuriranjem baze podataka raseljenih RE koji žive na području Kampa Konik i Privatnom smještaju. Kako baza, osim ličnih podataka, sadrži informacije o njihovo zdravstvenoj i socijalnoj situaciji, posjedu ličnih dokumenata, obrazovanju, stručnim kvalifikacijama i prihodima, Crveni krst Crne Gore nastaviće da pruža logističku podršku donatorskim agencijama za humanitarnu pomoć u hrani, higijeni, obući i odjeći ili na implementaciji različitih programskih aktivnosti, kao što su obrazovanje, povratak, sticanje dokumenata, pravna pomoć, humanitarna podrška i sl;
- Sprovodenje mandata Crvenog krsta Crne kroz konkretne aktivnosti definisane ulogom Crvenog krsta i Strategijom za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnij Gori, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik 1, Ministarstva rada i socijalnog staranja i

Strategijom za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020, Ministarstva za ljudska i manjinska prava;

- Aktivnosti na poboljšanju saradnje sa Glavnim gradom, Agencijom za stanovanje i drugim resornim institucijama i iniciranje formiranja stručnog tima koji bi pratilo i izvještavao o higijensko-epidemiološkim, tehničkim i bezbjednosnim uslovima života u stambenom naselju, privatnom smještaju i kontejnerima za stanovanje na području Vrela Ribničkih, gdje su smješteni raseljeni RE;
- Pomoći u planiranju i organizaciji koordinacionih sastanaka predstavnika organizacija i institucija koje rade sa ovom populacijom;
- Sa resornim institucijama razvijati i promovisati ideju o biznis inkubatoru, kako bi se stvorili uslovi za samozapošljavanje i aktivnije traženje posla;
- Pružanje informacija stanovnicima kampa i pomoći u ostvarivanju dostupnih socijalnih i zdravstvenih usluga, kao i izrada informativnih flajera;
- Pružanje podrške ostalim projektima CKCG, koji su namijenjeni raseljenim RE smještenim na području Vrela Ribničkih, a tiču se obrazovanja, brže socijalizacije i integracije djece i odraslih;
- Nastaviti saradnju sa Glavnim Gradom, Sekretarijatom za mlade, sport i socijalno staranje, JU Dječiji savez, kako bi i u narednom periodu djeca iz ranjivih kategorija i djeca RE populacije imala mogućnost da sa drugom djecom neromske populacije zajedno ljetuju i zimuju u Dječijem odmaralištu na Veruši;
- Organizovanje raznih sportsko-rekreativnih, kulturnih i društvenih aktivnosti za raseljena RE lica i lokalno stanovništvo radi zbližavanja ovih zajednica;
- Imajući u vidu da je obrazovanje Roma u Crnoj Gori na veoma niskom nivou i da je potrebno pružiti podršku svim pripadnicima ove populacije na polju njihovog obrazovanja, Crveni krst Crne Gore će i dalje biti podrška djeci koja pohađaju gradske škole, kroz distribucije školskog pribora, higijene, odjeće i obuće;
- U saradnji sa humanitarnom organizacijom i dosadašnjim partnerima NVO "ADRA", koji sprovodi projekat "Žene kao nosioci pozitivnih društvenih promjena u Crnoj Gori", finansiran od strane Ministarstva vanjskih poslova Slovenije , a koji ima za cilj doprinos ranjivim kategorijama društva, Crveni krst Crne Gore će, zbog uspješnije i brže integracije i socijalizacije u crnogorsko društvo, organizovati kurseve za rad na šivačim mašinama, obuku za rad na računarima i kurs engleskog jezika, ali u Otvorenom centru za osnaživanje ženskih prava i preduzetništva, tj. van kampova Konik. Nakon završenih kurseva, mladi će, osim stečenih znanja, dobiti i sertifikate, što će im otvoriti mogućnost za zapošljavanje;
- Dalja afirmacija i osnaživanje žena u romskoj zajednici;
- Radionica "Porodični centar", koja je namijenjena reproduktivnom zdravlju žena, polnoprenosivim bolestima, obrazovanju djece itd. biće jedna od glavnih aktivnosti Crvenog krst Crne Gore, gdje će se nastaviti do sada izuzetno dobra saradnja sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, kao i sa Institutom za javno zdravlje, čiji ljekari dva puta nedjeljno informišu žene RE populacije o svemu što ih interesuje na polju zdravstvene zaštite;
- Nastavak saradnje sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava u cilju poboljšanja zdravља i prevencije raznih bolesti, kroz grupne pregledе žena u domovima zdravlja – Podgorica;
- Pored reproduktivnog zdravlja žena, polaznice radionice "Porodični centar" su prethodnih godina, uz podršku humanitarne organizacije NVO "Adra", kroz donirani materijal za šivenje

mogle da izlože svoje ručne radove od čije su prodaje mogle privređivati i poboljšati uslove života svoje porodice, pa će se nastaviti sa kreiranjem mogućnosti samozapošljavanja;

- Uključivanje pripadnika romske populacije u volonterske aktivnosti Crvenog krsta i organizovanje obuke za pružanje prve pomoći, kako bi pomogli sebi i drugima;
- Crveni krst Crne Gore nastaviće da kontinuirano prati i pomaže najugroženije porodice;
- Informisanje javnosti o dostignutim rezultatima i problemima sa kojima se susrijeće ova populacija.

Očekivani rezultati:

- Uspješno jačanje ove zajednice i puno postizanje ciljeva postavljenih Vladinim strategijama i drugim dokumentima kojima su precizirani uslovi za zatvaranje kampova;
- IT opismenjavanje 20 informatički opismenjenih adolescenata;
- Radionice ručnih radova: 20 obučenih žena;
- Kurs engleskog jezika: 20 obučenih adolescenata.

Monitoring:

Za organizaciju i realizaciju aktivnosti zaduženi su projektni koordinatori po pojedinim oblastima rada, kao i za stalnu evaluaciju i monitoring.

Aktivnosti projekta na teren svakodnevno će pratiti tim Crvenog krsta na Koniku, dok će za koordinaciju aktivnosti biti zadužen projektni koordinator. Projektni koordinator je, takođe, zadužen za komunikaciju sa donatorom, dostavljanje kvartalnih izvještaja, dnevnu komunikaciju, promociju itd.

6.3 Program borbe protiv trgovine ljudima

Ciljevi:

- Unaprjeđenje organizacione strukture u okviru programa borbe protiv trgovine ljudima;
- Sprovodenje edukativnih skupova za sve ciljne grupe radi formiranja adekvatnog kadra;
- Sprovodenje edukativnih skupova za sve ciljne grupe radi podizanja svijesti o problemu trgovine ljudima;
- Izrada odgovarajućeg edukativnog i promotivnog materijala;
- Obilježavanje bitnih datuma za program borbe protiv trgovine ljudima;
- Uspostavljanje saradnje sa relevantnim institucijama značajnim za program borbe protiv trgovine ljudima.

Aktivnosti:

- Saradnja sa vladinim institucijama i drugim relevantnim organizacijama koje se bave problemom trgovine ljudima;

- Organizovanje i realizovanje edukativnih seminara za volontere Crvenog krsta Crne Gore u oblasti borbe protiv trgovine ljudima;
- Organizovanje kampanja i obilježavanje značajnih datuma u oblasti borbe protiv trgovine ljudima;
- Učestvovanje na regionalnim i međunarodnim seminarima, kao i godišnjim sastancima koji govore o borbi protiv trgovine ljudskim bićima;
- Izrada edukativnog materijala za program borbe protiv trgovine ljudima;
- Poboljšanje saradnje sa obrazovnim institucijama;
- Ostvarivanje bolje saradnje sa Međunarodnom federacijom društava Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca i nacionalnim društvima u regionu.

Očekivani rezultati:

- Ostvarena saradnja sa relevantnim institucijama;
- Realizovani seminari za volontere Crvenog krsta Crne Gore;
- Realizovane edukativne radionice u obrazovnim institucijama;
- Realizovane kampanje i obilježeni značajni datumi u okviru programa borbe protiv trgovine ljudskim bićima;
- Aktivno učešće na regionalnim i međunarodnim skupovima;
- Izrađen adekvatan edukativni i promotivni materijal.

Monitoring i evaluacija:

- U okviru sistema za praćenje rada i izvještavanja, a shodno podjeli programskih djelatnosti, koordinator programa redovno prati sve realizovane aktivnosti i kreira mjesecne izvještaje;
- Volonteri na lokalnom nivou, kao i sekretari, prate aktivnosti i redovno izvještavaju koordinatora o istima.

6.4 Podrška migrantima u Crnoj Gori

Opis i sadržaj:

Kako migracije predstavljaju najveći izazov današnjice koja pogoda mnoge zemlje svijeta, samim tim zahtijevaju i odgovor nacionalnih društava unutar MPCK/CP. Tako je Crveni krst Crne Gore, u okviru svog mandata, primarno kroz program humanitarnog djelovanja i psihosocijalne podrške, osmislio program pružanja psihosocijalne podrške tražiocima azila, licima sa odobrenom zaštitom u Crnoj Gori, ali i migrantima. CKCG kao podršku organizuje radionice u Centru za tražioce azila i Društvenom centru CKCG (prva pomoć, antitrafiking, RFL, HIV/AIDS), pruža pomoć pri uspostavljanju porodičnih veza (RFL-restoring family links), pruža podršku u slučajevima spajanja porodica (komunikacija sa drugim ND i institucijama, pribavljanje dokumenata). Osim toga, članovi CKCG tima pružaju podršku u komunikaciji između korisnika i nadležnih institucija u cilju ostvarivanja prava na zdravstvenu i socijalnu zaštitu, zapošljavanje, ali i psihosocijalnu podršku licima u integraciji.

Pored aktivnosti na terenu, CKCG učestvuje u izradama strategija i akcionih planova koji imaju za cilj definisanje aktivnosti, planova za integraciju, postupanje sa licima koja traže međunarodnu zaštitu u Crnoj Gori, ali i crnogorskim državljanima koji kroz sistem readmisije i dobровoljnog povratka se vraćaju u Crnu Goru.

Cilj:

- Povećan broj korisnika kojima je pružena podrška;
- Obezbiđena sredstva za funkcionisanje programa;
- Povećan broj edukovanih volontera i zaposlenih u CKCG i OOCK na temu migracija.

Aktivnosti:

Projekat realizuje tim CKCG-a kroz sljedeće aktivnosti:

- Obezbiđivanje finansijskih sredstava za dalji rad postojećeg tima za pružanje psihosocijalne i medicinske podrške migrantima/tražiocima azila/licima sa odobrenom zaštitom u Crnoj Gori;
- Razvijanje programa socijalne inkluzije;
- Obezbiđivanje humanitarne pomoći;
- Praćenje korisnika od strane terenskih, socijalnih radnika i psihologa i razmjena informacija sa nadležnim državnim institucijama;
- Razmjena informacija na regionalnom i međunarodnom nivou;
- Razvijanje međunarodnih projekata;
- Organizovanje treninga za edukaciju volontera i zaposlenih na temu migracija.

Monitoring:

U okviru sistema za praćenje rada i izvještavanje, stručne službe Crvenog krsta Crne Gore redovno prate rad opštinskih organizacija na kvartalnom nivou. Takođe se očekuje i monitoring i podrška od strane MFCK i MKCK.

6.5 Prihvatilište za beskućnike

Opis i sadržaj:

Od aprila 2017. godine u Glavnom gradu je otvoreno prihvatilište za beskućnike, kao pilot projekat kroz međusektorsku saradnju Ministarstva rada i socijalnog staranja, Glavnog grada, Centra za socijalni rad, Crvenog krsta Crne Gore, ali i brojnih donatora koji su podržali implementaciju projekta. Postojanje ovog servisa u Glavnom gradu se pokazalo kao neophodno, uslijed sve većeg povećavanja broja stanovnika na teritoriji Glavnog grada, kao i složenosti socijalnih pitanja različitih ranjivih socijalnih kategorija.

Projekat je usmjeren na zbrinjavanje, socijalizaciju i stvaranje boljih uslova za beskućnike koji su locirani na području Podgorice.

Cilj:

- Obezbeđen adekvatan smještaj i materijalni uslovi;
- Obezbeđena sigurnost korisnika usluga Prihvatilišta;
- Poboljšano psihosocijalno stanje korisnika usluga Prihvatilišta.

Aktivnosti:

- Koordinacija aktivnosti u Prihvatilištu, obezbeđivanje hrane i higijene, praćenje opšte situacije i izvještavanje;
- Evidencija beskućnika koji koriste Prihvatilište, vođenje ličnih kartona;
- Organizovanje individualnih seansi i grupnog rada sa ciljnom grupom;
- Organizovanje slobodnih aktivnosti sa volonterima;
- Podrška u preuzimanju kontrole nad sopstvenim životom i druge relevantne aktivnosti za ekonomsku samostalnost korisnika;
- Podrška u ostvarivanju kontakata sa porodicom i drugim licima važnim za korisnika;
- Praćenje bezbjednosnih, higijenskih i tehničkih uslova u Prihvatilištu i izvještavanje relevantnim institucijama;
- Pružanje logističke podrške potencijalnim donatorima i partnerima na projektu.

Očekivani rezultati:

- Poboljšan kvalitet života beskućnika, kao i bolja integracija u društvo.

Monitoring i evaluacija:

Monitoring će se vršiti kroz redovno kvartalno izvještavanje o realizovanim aktivnostima u Prihvatilištu. Takođe, upitnicima i neposrednim intervjuisanjem korisnika, mjeriće se pomak u ostvarivanju cilja, i opravdanost pilotiranja ovog projekta.

7 Djelovanje u nesrećama

Opis i sadržaj:

Crveni krst Crne Gore, kao aktivan subjekat sistema zaštite i spašavanja, ima dužnost i zakonsku obavezu da aktivno učestvuje u sprovođenju mjera i zadataka na zaštiti i spašavanju, kao sastavni dio ukupnog sistema za djelovanje u vanrednim situacijama.

Zakonom o Crvenom krstu Crne Gore, definisane su obaveze organizacije Crvenog krsta u oblasti priprema za djelovanje u nesrećama i pružanja odgovora na nesreće.

Aktivnosti:

- Obavlja poslove Službe traženja, radi prikupljanja i evidentiranja podataka o evakuuisanim, izbjeglim, raseljenim i nestalim licima, uslijed ratnih razaranja, prirodnih i drugih nesreća i opasnosti u miru i ratu i radi traženja nestalih lica (član 9. stav 1. tačka 4);

- Učestvuje u prihvatu i smještaju evakuisanog stanovništva, izbjeglih i raseljenih lica, pružanju pomoći i sprovođenju drugih mjera koje mogu doprinijeti zbrinjavanju nastradalog i ugroženog stanovništva, izbjeglih i raseljenih lica (član 9. stav 1. tačka 5);
- Organizuje prikupljanje i raspoređuje humanitarnu pomoć primljenu od međunarodnih organizacija i drugih donatora, nacionalnih društava Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca za humanitarno - socijalne potrebe na teritoriji Crne Gore, u miru i ratu (član 9. stav 1. tačka 6);
- Pokreće, organizuje i sprovodi ili učestvuje u redovnim i vanrednim akcijama solidarnosti u Crnoj Gori, za pomoć ugroženim licima i žrtvama prirodnih, ekoloških i drugih nesreća s posljedicama masovnih stradanja, epidemija i oružanih sukoba u zemlji i svijetu, obezbjeđuje čuvanje određenih količina materijalnih dobara za te potrebe (član 9. stav 1. tačka 7);
- Sarađuje i učestvuje u akcijama međunarodne pomoći i solidarnosti (član 9. stav 1. tačka 8);
- Organizuje i sprovodi stručno osposobljavanje predavača za obuku iz prve pomoći, u saradnji sa nadležnom zdravstvenom ustanovom, vodi evidenciju o obuci i izdaje odgovarajuća uvjerenja o stručnoj osposobljenosti predavača (član 9. stav 1. tačka 9);
- Organizuje i sprovodi obuku iz prve pomoći, u saradnji sa nadležnom zdravstvenom ustanovom, sprovodi ispite, vodi evidenciju i izdaje uvjerenje o položenom ispit u prve pomoći, osposobljava pripadnike policije, vatrogasne službe i dr (član 9. stav 1. tačka 10);
- Organizuje i osposobljava ekupe za djelovanje u vanrednim uslovima u oblasti socijalne zaštite, spasilaštva na vodi i uređenim skijalištima, psihosocijalnu podršku stanovništva, u saradnju sa državnim organima sprovodi program priprema za djelovanje u nesrećama (član 9. stav 1. tačka 12);
- Vrši popularisanje, organizuje akcije dobrovoljnog davalštva krv, u saradnji sa zdravstvenim ustanovama za transfuziju krv, vodi o njima evidenciju, utvrđuje uslove za dodjelu priznanja dobrovoljnim davaocima krv i dodjeljuje im ista (član 9. stav 1. tačka 13);
- Učestvuje u izradi plana u slučaju priliva izbjeglica – migranata gdje ima značajnu ulogu;
- Organizuje Službu spasavanja na vodi i Službu za spasavanje na planinama, sprovodi obuku spasilaca za rad u tim službama, vodi evidenciju i izdaje uvjerenja o osposobljenosti, organizuje obnavljanje znanja i provjeru fizičke sposobnosti spasilaca svake godine (član 9. stav 1. tačka 14).

Cilj:

Crveni krst Crne Gore ima funkcionalni sistem za djelovanje u nesrećama i, djelovanjem sa subjektima društvene zajednice, obezbjeđuje pružanje brzog, efikasnog i koordiniranog mehanizma za odgovor na nesreće i želi da:

- Daje doprinos na smanjenju smrtnosti (broja poginulih), povrijeđenih i svih onih pogodenih nesrećom;
- Daje doprinos u funkcionisanju sistema zaštite i spašavanja, sa državnim i nedržavnim subjektima;
- Daje doprinos međunarodnim aktivnostima, u smislu obučavanja i djelovanja u katastrofama.

Očekivani rezultati:

- Sprovedene obuke za članove timova na sva tri nivoa (nacionalni, regionalni, lokalni) iz oblasti:

- a) Prva pomoć;
  - b) Privremeni smještaj;
  - c) Komunikacije;
  - d) Promocija higijene
  - e) Služba traženja;
  - f) Menadžment humanitarne pomoći;
  - g) Difuzija;
  - h) Lična i kolektivna zaštita.
- Opremljeni timovi za odgovor u nesrećama na svim nivoima za potrebe odgovora iz ugla profilacije;
  - Procentualno 80% članova lokalnih timova su u potpunosti angažovani pri Crvenom krstu i stavljeni u stanje pripravnosti;
  - Uvećan je broj koordinativnih sastanaka sa predstvincima Vladinih i nevladinih organizacija;
  - Formalno se precizirala uloga i obaveza Crvenog krsta Crne Gore u sistemu zaštite i spašavanja, donošenjem podzakonskih akata i potpisivanjem ugovora.

Monitoring:

- Komisija, koja je pri Crvenom krstu Crne Gore zadužena za praćenje programa Djelovanje u nesrećama, a koju čine predstavnici pet ključnih zainteresovanih strana, će održavati sastanke najmanje jednom u šest mjeseci, na kojima će razmatrati aktivnosti djelovanja u nesrećama;
- Koordinator programa redovno kreira izvještaj o implementaciji programa na osnovu posjeta terenu, kontakta sa lokalnim organizacijama Crvenog krsta i njihovih izvještaja, kao i o sprovedenim posebnim aktivnostima.

7.1 Spasilaštvo na vodi

Opis i sadržaj:

Spasilaštvo na vodi je programska aktivnost Crvenog krsta Crne Gore koja djeluje u okviru Programa priprema i djelovanje u nesrećama. Organizacija smo koja na veoma stručan i profesionalan način sprovodi aktivnosti vezane za poboljšanje bezbjednosti i očuvanja ljudskih života u vodenoj sredini. Pouzdan smo partner državnim organima u sprovođenju djelatnosti od opštег značaja i interesa. Kao takav, Crveni krst Crne Gore je od turističke privrede Crne Gore dobio zadatak, koji mu i zakonski pripada, da obezbijedi plaže i bazene sa dovoljnim brojem stručno obučenih spasilaca. Svoje planove i programe, ne kršeći međunarodne standarde organizacije kojoj pripadamo (ILS-e), prilagodili smo turističkoj privredi Crne Gore.

Cilj:

Kvalitetna osposobljenost i obučenost kandidata za djelatnost spasavanja na vodi. Prioritetni cilj je podizanje i unaprjeđivanje bezbjednosti kupališta na moru, jezerima i rijekama u Crnoj Gori.

Aktivnosti:

- Redovne godišnje provjere za ovjeru licenci (ukupno 14 termina, od toga 10 u Budvi i 4 u Nastavnom centru u Sutomoru);
- Izrada elektronske baze podataka (centralnog registra) svih spasilaca;
- Sastanak instruktora spasilaštva, instruktora za prvu pomoć i kandidata za asistente instruktora;
- Promocija programa Spasilaštvo na vodi po školama i fakultetima u vidi predavanja, prezentacije, podjele brošura i flajera;
- Učestvovanje predstavnika spasilaštva u Komisiji za dodjelu međunarodnog priznanja "Plava zastavica", koju organizuje NVO "ECOM", u saradnji sa JPMD-Budva;
- Obuke spasilaca na vodi (planom su predviđene 4 redovne obuke u Nastavnom centru u Sutomoru);
- Promocija i najava obuka za spasioce kroz portale, pisane i elektronske medije, izradu propagadnog materijala, kao i drugim savremenim marketinškim metodama;
- Dodjela priznanja najboljim spasiocima;
- Obilazak i kontrola spasilaca na uređenim i izgrađenim kupalištima;
- Obuka međunarodnih asistenata-instruktora, procjenitelja rizika na kupalištima.

Očekivani rezultati:

- Preko 80% postojećih spasilaca je ovjerilo svoju licencu;
- Svi spasioci uvedeni u elektronsku bazu podataka, sa svojim ličnim i podacima o obuci, kao i o godišnjim ovjerama licenci;
- Usaglašen i usvojen plan i program rada Spasilaštva za 2019. godinu i definisan način uključivanja i angažovanja kandidata za asistente instruktora kroz aktivnosti;
- Studenti i maturanti pokazuju interesovanje za program Spasilaštva na vodi, i na taj način povećano interesovanje i broj kandidata za spasioce;
- Povećan broj novoobučenih spasilaca za najmanje 20% u odnosu na 2018. godinu;
- Kvalitetna najava aktivnosti spasilaštva, promovisanje programa doprinijelo sveukupnoj popularnosti programa, njegovom društvenom značaju, što dovodi do većeg broja zainteresovanih kandidata za buduće spasioce;
- 10 najboljih spasilaca dobilo priznanja za doprinos unaprjeđenju programa Spasilaštvo na vodi;
- Organizovanje spasilačke službe na kupalištima kvalitetnije u odnosu na 2018. godine;
- Kadrovski ojačan Nastavni centar za spasilaštvo na vodi, koji na taj način još bolje i kvalitetnije odgovara izazovima kada je u pitanju bezbjednost kupača na crnogorskim plažama.

Monitoring:

Vrši se od strane Centra za spasilaštvo na vodi, korisnika usluga i partnerskih organa i organizacija u oblasti turizma, neposrednim uvidom i kroz periodične stručne komisijske kontrole.

8 Međunarodna saradnja

Opis i sadržaj:

Crveni krst Crne Gore ostvaruje međunarodnu saradnju kao međunarodno priznato nacionalno društvo Crvenog krsta i kao dio Međunarodnog pokreta društava Crvenog krsta/Crvenog polumjeseca, koji broji ukupno 190 nacionalnih društava.

Programske aktivnosti Crvenog krsta Crne Gore usmjerene su ka pružanju pomoći i podrške različitim ciljnim grupama, što doprinosi stalnom poboljšanju slike o organizaciji unutar države, kao i unutar Međunarodnog pokreta Crvenog krsta/Crvenog polumjeseca.

Međunarodna saradnja je vrlo značajan segment djelovanja organizacije.

Međunarodnu saradnju nacionalnog društva čini niz aktivnosti u komunikaciji sa sastavnim komponentama Pokreta, drugim međunarodnim, humanitarnim, nevladinim i vladinim organizacijama, diplomatskim predstavništvima, UN agencijama, Ministarstvom vanjskim poslova Crne Gore, kao i drugim ministarstvima kada se radi o pitanjima iz njihove nadležnosti.

Crveni krst Crne Gore ima niz potpisanih bilateralnih sporazuma sa partnerskim organizacijama Crvenog krsta/Crvenog polumjeseca, koji bliže definišu saradnju i obezbjeđuju prostor za produbljivanje iste.

Crveni krst Crne Gore je i član više mreža u okviru Međunarodnog pokreta Crvenog krsta/Crvenog polumjeseca, kao što su: ENDOV (European network for development of Volunteering), ERNA (European regional network on HIV/AIDS and Tuberculosis), ILS (International Lifesaving Federation), SENS (Small European National Societies network), CCM (Center for Cooperation in the Mediterranean), EYCCM (European Youth Coordination Committee), PERCO (Platform for European Red Cross Cooperation on Refugees, Asylum seekers and Migrants).

Takođe, Crveni krst Crne Gore aktivno učestvuje u radu brojnih tijela u okviru Međunarodnog pokreta Crvenog krsta/Crvenog polumjeseca i učestvuje u kreiranju politika i strategija od važnosti za Međunarodni pokret.

Jedan od glavnih izazova sa kojima se suočava Crveni krst Crne Gore jeste redovno obezbjeđivanje međunarodne podrške za implementaciju aktivnosti nacionalnog društva. Ovo je izvodljivo kroz inovativno, transparentno i efikasno funkcionisanje u svrhu privlačenja partnerskih organizacija i mobilisanja resursa za implementiranje programa i projekata Crvenog krsta Crne Gore.

Vremenom, Crveni krst Crne Gore se razvio u nacionalno društvo koje dobro funkcioniše, a inicijative, programi i projekti koji se implementiraju, predmet su interesovanja unutar Pokreta i kod ostalih organizacija, kao primjeri pozitivnog iskustva i dostignuća. Prethodna iskustva i dobro

uspostavljeni odnos sa brojnim partnerima, omogućiće Crvenom krstu Crne Gore da i tokom 2019. godine implementira razne projekte finansirane od strane međunarodnih donatora, kako bi se pomoglo različitim ugroženim kategorijama u Crnoj Gori.

Cilj:

Cilj Crvenog krsta Crne Gore je da, kroz razvijanje bilateralne saradnje sa ostalim nacionalnim društвima i saradnje sa drugim humanitarnim organizacijama i partnerima, pospješi svoj razvoj i na taj način najbolje ispuni svoju misiju - pomaganje onima u stanju potrebe.

Aktivnosti:

- Nastavak ili iniciranje saradnje sa susjednim nacionalnim društвima, bilo da su u pitanju nacionalna društva sa područja bivše Jugoslavije, ili društva iz regionala; implementacija okvira „Susjadi pomažu prvi“ uz učešće sljedećih nacionalnih društava - Crveni krst Albanije, Crveni krsta Bosne i Hercegovine, Bugarski Crveni krst, Hrvatski Crveni križ, Mađarski Crveni krst, Crveni krst Makedonije, Crveni krst Crne Gore, Crveni krst Srbije, Crveni krst Rumunije i Slovenski Crveni krst;
- Posjeta susjednim nacionalnim društвima radi produbljivanja saradnje i razmjene najboljih praksi;
- Nastavak dobre saradnje sa Međunarodnom federacijom društava Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca (MFCK) - Regionalna delegacija za Evropu - Budimpešta i Ženevu) i Međunarodnim komitetom Crvenog krsta (MKCK), kao i implementacija projekata uz njihovu podršku;
- Nastavak dobre saradnje sa drugim organizacijama koje djeluju u okviru UN-a: UNHCR, UNICEF, UNDP, WHO...;
- Nastavak saradnje sa LDS Charities – projekat obezbjeđivanja i distribucije invalidskih kolica i pomagala;
- Saradnja sa diplomatsko - konzularnim predstavniшtvima u Crnoj Gori, pri čemu će Crveni krst Crne Gore promovisati svoj imidž i reputaciju;
- Intenziviranje rada Komisije za međunarodnu saradnju;
- Nastavak saradnje sa kancelarijom Crvenog krsta pri EU u Briselu; potencijalno članstvo CKCG;
- Rad u grupi za implementaciju obaveza iz Kazahstana (Regionalne Evropske konferencije održana u maju 2018. godine);
- Priprema i učestvovanje na Mediteranskoj konferenciji društava CK/CP, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, april 2019. godine;
- Učešće na petom sastanku nacionalnih društava malih evropskih država (Kipar);
- Saradnja sa nacionalnim društвima malih evropskih država u oblasti migracija;
- Priprema i učestvovanje na statutarnim sastancima Međunarodnog pokreta Crvenog krsta/Crvenog polumjeseca – Generalna skupština, Savjet delegata i Međunarodna konferencija (Ženeva, Švajcarska, decembar 2019. godine);
- Intenzivna komunikacija sa MVP i Stalnom misijom Crne Gore u Ženevi u vezi sa pripremom za učešće na Statutarnim sastancima, posebno Međunarodnoj konferenciji;

- Aktivno učešće u Međuresorskoj radnoj grupi Ministarstva vanjskih poslova (MVP) za humanitarnu pomoć i razvojnu saradnju Crne Gore (poglavlje 30 o vanjskim odnosima u procesu pristupanja Evropskoj uniji); rad na pripremi Strategije i pratećih pravilnika;
- Učešće na različitim skupovima u okviru programske djelatnosti koji se sprovode;
- Organizovanje sastanaka, uz podršku MFCK Budimpešta i MFCK Ženeva, u Trening centru - Domu solidarnosti u Sutomoru;
- Organizovanje međunarodnog omladinskog kampa za mlade Atlantis (Sutomore, jul 2019. godine), uz podršku Centra za saradnju na Mediteranu (CCM).

Očekivani rezultati:

- Nova znanja i vještine za efikasnu implementaciju programske aktivnosti Crvenog krsta Crne Gore;
- Obezbeđeni novi projekti za budući period, kroz transparentan i odgovoran rad;
- Nastavljena/uspostavljena bilateralna saradnja sa ostalim nacionalnim društvima Crvenog krsta/Crvenog polumjeseca;
- Povećana zainteresovanost vladinog i nevladinog/privrednog sektora za pružanje podrške aktivnostima Crvenog krsta Crne Gore;
- Poboljšani materijalni i ljudski resursi nacionalnog društva.

Jedan od najvećih izazova za naše nacionalno društvo je obezbjeđivanje različite vrste podrške za implementaciju aktivnosti na nacionalnom i lokalnom nivou. U ovu svrhu, nastaviće se napor za uspostavljanje partnerstava sa međunarodnim i domaćim organizacijama i pojedinačnim donatorima i privrednim sektorom, kako bi se dobila neophodna pomoć.

9 Služba traženja i uspostavljanje porodičnih veza

Opis i sadržaj:

U skladu sa nacionalnim Zakonom i međunarodnim konvencijama, Crveni krst obezbjeđuje sprovođenje službe traženja na svojoj teritoriji, u redovnim i vanrednim okolnostima.

Služba traženja obavlja poslove obaveštavanja i traženja žrtava prirodnih i drugih katastrofa sa posljedicama masovnih stradanja. Prikuplja, evidentira i obrađuje podatke, pruža zainteresovanim pojedincima, nadležnim organima i organizacijama obaveštenja o žrtvama oružanih sukoba, ratnim zarobljenicima, civilnim internircima, azilantima, licima na prinudnom boravku, ranjenim, bolesnim i umrlim, nestaloj djeci, djeci evakuisanoj u drugim zemljama, kao i djeci odvojenoj od roditelja. Takođe, vrši razmjenu porodičnih poruka i spajanje članova porodica razdvojenih uslijed elementarnih nepogoda i drugih navedenih oblika. Obavlja i druge poslove, u skladu sa Statutom Crvenog krsta Crne Gore.

Poslovi i zadaci Službe traženja sprovode se u skladu sa metodologijom i principima rada Uputstva i Pravilnika o radu Službe traženja, usvojenom na Skupštini Crvenog krsta Crne Gore. U skladu sa

novonastalim potrebama i promjenama u dinamici rada Službe traženja, Uputstvo i Pravilnik su revidirani, a osnovni principi i uputstva o radu pojednostavljeni, prilagođeni i objedinjeni u jedan dokument – Informator o radu Službe traženja Crvenog krsta Crne Gore, izdat 2008. godine.

Služba traženja mijenja svoj dosadašnji izgled i sve više se orjentiše ka uspostavljanju porodičnih veza u nesrećama, umjesto tradicionalne uloge traženja i prenošenja poruka u ratnim sukobima. Ovakva promjena je sasvim logična i u potpunosti prati humanitarne potrebe sa kojima se Crveni krst susrijeće.

Ovaj plan daje viziju budućnosti Službe traženja Crvenog krsta Crne Gore, kao biroa za uspostavljanje porodičnih veza, sa ciljem da ojača kapacitet Službe traženja, njene strukture i doprinese pružanju relevantnih usluga, kao i da se, u odgovarajućoj mjeri, poveže sa programom Djelovanja u nesrećama Crvenog krsta Crne Gore. Samim tim se konstantno radi i na usavršavanju stručnih kadrova, kako u Sekretarijatu, tako i u opštinskim organizacijama, sa posebnim akcentom na broj obučenih volontera.

Aktivnosti:

- Uspostavljanje jedinstvene baze podataka, u skladu sa postojećom bazom podataka uspostavljenom od strane MKCK
- Postavljanje softvera FLAnswers, jedinstvene baze podataka za sva nacionalna društva u okviru MPCK/CP;
- Poseban akcenat će se staviti na uvezivanju Službe traženja sa programom Djelovanja u vanrednim situacijama;
- Redovni rad na slučajevima nestalih na Kosovu, u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj;
- Obilazak svih porodica nestalih lica iz ratnih sukoba na prostoru bivše Jugoslavije;
- Organizovanje prekograničnih, regionalnih i nacionalnih okruglih stolova na temu Uspostavljanja porodičnih veza i spajanja porodica;
- Redovna saradnja sa nacionalnim društvima radi obnavljanja porodičnih veza usled povećanih migracija zbog ratnih sukoba na Bliskom istoku;
- Održavanje definisanih odnosa sa nadležnim nacionalnim institucijama u vezi sa tražiocima azila i migrantima, kao i u vezi sa održavanjem i obnavljanjem raskinutih porodičnih veza;
- Saradnja sa lokalnim partnerima i organizacijama, Komisijom za nestala lica Vlade Crne Gore i Međunarodnim komitetom Crvenog krsta - delegacija u Beogradu;
- Obuka kadrova Službe traženja za djelovanje u vanrednim situacijama;
- Izrada edukativnih materijala za potrebe Službe traženja;
- Izrada promotivnih materijala za korisnike, institucije i partnere.

Ciljevi:

- Postavljanje FLAnswers baze podataka;
- Uključivanje u nove programe i projekte Međunarodnog komiteta;
- Unaprjeđenje programa Službe traženja u okviru programa Djelovanja u nesrećama;

- Sproveđenje edukativnih skupova za opštinske organizacije Crvenog krsta Crne Gore, radi dovedenja i upoznavanja sa novim načinima rada;
- Ažurirani podaci o porodicama nestalih lica iz sukoba u bivšoj Jugoslaviji;
- Izrada odgovarajućeg edukativno - propagandnog materijala;
- Izrada odgovarajućih procedura rada prilagođenih predlozima Međunarodnog komiteta Crvenog krsta.

Očekivani rezultati:

- Uspostavljena baza podataka
- Obučen adekvatan broj volontera i profesionalaca za rad u Službi traženja;
- Jasno definisan sistem rada u Službi traženja Crvenog krsta Crne Gore, sa adekvatnim materijalom za rad;
- Ažurirani podaci o nestalim licima sa prostora bivše Jugoslavije i osmišljen program podrške porodicama u saradnji sa Komisijom za nestala lica;
- Kontinuirana efikasna saradnja sa lokalnim i međunarodnim institucijama i partnerima, kao i MKCK-om;
- Dostupan, kvalitetan i sadržajan propagandno - edukativni materijal, u cilju popularisanja Službe traženja i predstavljanja nove orientacije.

Monitoring i evaluacija:

U okviru sistema za praćenje rada i izvještavanje, Služba traženja Crvenog krsta Crne Gore redovno prati rad opštinskih organizacija na kvartalnom nivou.

Kompletan uvid u rad Službe traženja Crvenog krsta Crne Gore, kao i na lokalnom nivou, biće dostupan.

10 Sistem komunikacija

Opis i sadržaj:

Širenje znanja o djelovanju Crvenog krsta je od izuzetnog značaja za organizaciju. Intenzivan rad na očuvanju kvalitetne i prepoznatljive slike koju Crveni krst ima u svakom, pa i crnogorskom društву, je, iz tog razloga, jedan od prioriteta za razvoj organizacije.

Od suštinske je važnosti, za ostvarenje svih ciljeva, da se unaprijedi komunikacija sa zainteresovanim subjektima, ali i interna komunikacija unutar sistema Crvenog krsta Crne Gore.

Djelovanje organizacije će biti usmjereni na realizaciju čitavog niza aktivnosti osmišljenih da unaprijede:

- Vidljivost Crvenog krsta Crne Gore kroz uspostavljanje kontakata na svim nivoima, izgradnju kontakt mreža, komunikacionih struktura i

- Povećanje kapaciteta u strukturi Crvenog krsta Crne Gore da upravlja odnosima sa eksternom i internom javnošću.

Crveni krst Crne Gore unaprjeđuje sistem internih komunikacija kroz redovnu međusobnu informisanost i razmjenu izvještaja. Organizacija razvojem efikasne interne komunikacije stvara preduslove dobrog organizovanja i funkcionisanja.

Kroz transparentnost u radu, koja podrazumijeva informisanje šire javnosti o aktivnostima, Crveni krst radi na poboljšanju eksterne komunikacije, tako da svi partneri, prije svega korisnici usluga, zatim zajednice u kojima djeluje, mediji, organizacije i institucije sa kojima sarađuje, budu upoznati sa aktivnostima Crvenog krsta. Na taj način se šire principi organizacije i gradi dobar imidž, koji je osnova za kvalitetnu saradnju sa relevantnim subjektima i ostvarenje ciljeva organizacije.

Cilj:

Unaprijeđen sistem internih i eksternih komunikacija Crvenog krsta Crne Gore, kako bi se povećala efikasnost implementacije programa, prepoznatljivost programa u javnosti, broj i kvalitet partnerstava.

Aktivnosti:

- Kontinuirano ažuriranje i održavanje web site-a, kao značajnog medija komunikacije sa javnošću. Posebna će se pažnja posvetiti informisanju o aktivnostima u lokalnim organizacijama Crvenog krsta;
- Redovno ažuriranje i praćenje djelovanja na društvenim mrežama (OOCK i Sekretarijata);
- Biće nastavljena izrada edukativno – promotivnog materijala (pored kreiranja promotivnog materijala tokom obilježavanja važnih datuma i manifestacija, u narednom periodu će biti rađen i promotivno – edukativni materijal za najbitnije akcije i programe iz rada Crvenog krsta Crne Gore, u skladu sa potrebama);
- Kreiranje kvartalnog biltena (elektronska i štampana verzija). Isti će biti dostavljeni partnerima i zainteresovanim stranama iz zemlje i inostranstva;
- Razvijaće se i njegovati saradnja sa medijima i ostalim zainteresovanim stranama na nacionalnom, lokalnom i međunarodnom nivou;
- Predstavljanje mobilne aplikacije "Pomozi sebi i drugima";
- Razvijena saradnja sa Viber-om i predstavljanje stikera o Crvenom krstu.

Očekivani rezultati:

- Redovno ažuriran i posjećen web sajt;
- Redovno izvještavanje od strane lokalnih organizacija Crvenog krsta o sprovedenim aktivnostima;
- Redovno informisanje medija i ostalih zainteresovanih strana o aktivnostima Crvenog krsta Crne Gore na svim nivoima.

Monitoring i evaluacija:

- Izvještavanje od strane OOCC;
- Praćenje medija i njihovo informisanje o aktivnostima Crvenom krsta;

- Opšte praćenje javnosti kroz kontakte, sastanke i slično, kako bi se i na taj način stekao uvid u informisanost javnosti o Crvenom krstu,
- Sajt metar.

11 Podmladak i omladina

Opšti cilj:

Unaprijeđen volonterizam mlađih i njihova angažovanost u realizaciji programa i zadataka organizacije u svim oblastima djelovanja Crvenog krsta i na svim nivoima organizovanja.

Aktivnosti:

- Organizovanje tradicionalnih aktivnosti i obilježavanje značajnih datuma za Crveni krst Crne Gore; obilježavanje Međunarodnog dana mlađih i Međunarodnog dana volontera;
- Održavanje redovnih sastanaka Komisije za podmladak i omladinu;
- Definisanje strukture (utvrđivanje pravila, komunikacije, oblika i načina rada, sistema podrške i nagrađivanja) omladine na lokalnom i nacionalnom nivou;
- Planska i kontinuirana edukacija mlađih, jačanje i širenje mreže volonterskog kadra u svim opštinskim organizacijama, kroz jedinstveni sistem obuke (uključiti određeni broj volontera iz redova podmlatka i omladine u obuke iz oblasti dobrovoljnog davalštva krvi, prve pomoći, brige o starijima, djelovanja u nesrećama, psihosocijalne podrške...) i otvaranje klubova za mlade;
- Analiza brojnog i organizacionog stanja, angažovanosti i uključenosti mlađih, sa utvrđivanjem koncepta djelovanja mlađih po konkretnim zaduženjima za oblasti rada (prva pomoći, djelovanje u nesrećama, spasilaštvo, psihosocijalna podrška, briga o starijima, i dr);
- Uspostavljanje saradnje mlađih Crvenog krsta Crne Gore sa mlađima drugih nacionalnih društava, humanitarnih i drugih organizacija u zemlji i svijetu;
- Učešće na međunarodnim i drugim skupovima mlađih u zemlji i inostranstvu;
- Izrada edukativno - propagandnog materijala;
- Informisanje i medijska promocija aktivnosti i akcija mlađih Crvenog krsta; Promovisanje volonterizma i ukazivanje na značaj volonterizma mlađih;
- Ažuriranje baze podataka o volonterima, kojom će biti obuhvaćeni i volonteri iz redova podmlatka i omladine;
- Apliciranje sa omladinskim projektima za dodatna sredstva kroz nacionalne i međunarodne pozive za projekte.

Očekivani rezultati:

Povećanje brojnosti mlađog članstva i volontera organizacije, koji su nosioci i pokretači aktivnosti u svim oblastima djelovanja i unaprijeđeni njihovi kapaciteti za angažovanje u Crvenom krstu.

Monitoring:

Stepen uključivanja mladih u aktivnosti Crvenog krsta će se pratiti kroz izvještaje opštinskih organizacija, izvještaje programskih koordinatora, praćenjem njihovog broja evidentiranog u bazi podataka i slično, a takođe će se povremeno organizovati posjete terenu i aktivnostima koje realizuju volonteri iz redova podmlatka i omladine.

12 Dom solidarnosti

Cilj:

Ostvarivanje edukativnih i humanitarno-socijalnih programa u skladu sa misijom i funkcijom organizacije Crvenog krsra Crne Gore i unaprjeđenje ukupne funkcije Doma solidarnosti, kroz koncept stvaranja edukativno-komercijalnog objekta, za pružanje usluga subjektima koji imaju mandat srođan mandatu Crvenog krsta, odnosno, koji ne odstupaju od ukupne misije i principa njenog djelovanja, kroz modele parcijalnog obavljanja djelatnosti na komercijalnoj osnovi u toku sezone rada Doma.

- Kreiranje programa i realizacija programskih aktivnosti;
- Unaprjeđenje funkcije Doma solidarnosti, kao trening centra na osnovnoj i komercijalnoj osnovi:
  - Organizacija omladinskih seminara i kampova;
  - Spasilaštvo na vodi;
  - Komercijalno pružanje usluga organizacijama i pojedincima u oblasti edukacije, rekreacije, odmora i oporavka.
- Stvaranje boljih i funkcionalnijih tehničkih kapaciteta Doma solidarnosti;
- Normativno uređenje funkcije Dom solidarnosti.

Aktivnosti:

- Raditi na unaprijeđenju postojećih kapaciteta i njihovom adaptiranju za pružanje što kvalitetnije usluge ih u skladu sa posebnim zahtjevima heterogenih struktura grupa, u cilju zadovoljavanja specifičnih zahtjeva istih i stvaranja dodatne vrijednosti usluge za veću statisfakciju samih korisnika;
- Intenzivno izgrađivati imidž Doma solidarnosti, kroz planiranje i marketinški pristup na regionalnom i međunarodnom nivou;
- Sprovoditi organizovanje obuka i ovjera licenci za rad spasilaca na vodi, za potrebe sigurnosti plaža na crnogorskom primorju i potrebe turističke tražnje naših spasilaca van granica Crne Gore za radni angažman na uređenim kupalištima;
- Komercijalno valorizovati kapacitete Dom solidarnosti usmjerenе na pružanje usluga srodnim grupama subjekata koji rade na obrazovanju, oporavku i rekreaciji osjetljivih kategorija lica;

- Unaprijediti normativna akta, kroz koncept funkcionalne sistematizacije i organizacije radnih mjesta, kao i uvođenje većeg nivoa standarda po pitanju bezbjednosti hrane i zaštite na radu.

Očekivani rezultati:

- Kvalitetno i efikasno funkcionisanje Doma solidarnosti u interesu ostvarivanja programskih ciljeva Crvenog krsta i ekonomске održivosti poslovanja;
- Uvećan broj noćenja, organizovanih grupa u periodima glavne ljetne sezone i u vansezonskom periodu;
- Pozicioniran Dom solidarnosti na nacionalnom i međunarodnom nivou kao mjesto za ugodan i pristupačan boravak grupa za sprovođenje aktivnosti bliskih organizaciji Crvenog krsta;
- Organizovane 4 (četiri) obuke za spasioce na vodi, kao i organizacija najmanje 8 (osam) ovjera licenci, već postojećih spasilaca na vodi;
- Uvedeni standardi (mjere standardnih procedura na polju zaštite na radu; implementiran standarad za bezbjednost hrane HACCP);
- Donešena funkcionalna sistematizacija radnih mjesta u Domu solidarnosti.

Monitoring:

- Kvartalno izvještavanje o aktivnostima, sa jasnim indikatorima realizacije iskorišćenosti kapaciteta Doma solidarnosti;
- Komparativni pregledi ostvarenih aktivnosti tokom prethone godine i godine koja je prethodila istoj;
- Monitoring vrše Savjet Doma solidarnosti, Upravni odbor Crvenog krsta Crne Gore, menadžment Doma solidarnosti.

13 Distributivni centar

Opis i sadržaj:

Distributivni centar Crvenog krsta Crne Gore, kao funkcionalna cjelina, ostvaruje ulogu prihvata, skladištenja i distribucije humanitarne pomoći, skladištenja opreme za djelovanje u nesrećama, uslužnu djelatnost i druge aktivnosti u okviru programske djelatnosti Crvenog krsta.

Aktivnosti:

- Prilagođavanje funkcionalnosti objekata aktuelnim rješenjima realizacije urbanističkih planova u zoni lokacije Distributivnog centra;
- Jačanje kadrovskog kapaciteta Distributivnog centra;
- Ostvarivanje komercijalne funkcije, na osnovu rentiranja skladišnog prostora, opreme i transportnih sredstava;

- Ostvarivanje funkcije carinskog skladišta Crvenog krsta Crne Gore;
- Obezbeđivanje funkcionalnog magacinskog poslovanja, održavanje i servisiranje vozognog parka, praćenje i sprovođenje carinskih postupaka i procedura.

14 Kalendar akcija Crvenog krsta

Akcija	Vremenski okvir
Svjetski dan borbe protiv tuberkuloze	24. mart
Svjetski dan zdravlja	7. april
Svjetski dan Roma	8. april
Akcija solidarnosti "Vaše malo, nekome puno"	Početak-sredina maja
Svjetski dan Crvenog krsta	8. maj
Nedjelja Crvenog krsta	8-15. maj
Nacionalni dan dobrovoljnih davalaca krvi	11. maj
Državno takmičenje u pružanju prve pomoći	Maj/jun
Svjetski dan dobrovoljnih davalaca krvi	14. jun
Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad starijima	15. jun
Svjetski dan izbjeglica	20. jun
Svjetski dan borbe protiv trgovine ljudima	30. jul
Svjetski dan humanosti	19. avgust
Svjetski dan nestalih osoba	30. avgust
Svjetski dan prve pomoći	Druga subota u septembru
Nedjelja borbe protiv TBC-a	14 -21. septembar
Međunarodni dan starijih	1. oktobar
Svjetski dan borbe protiv siromaštva	17. oktobar
Evropski dan borbe protiv trgovine ljudima	18. oktobar
Akcija „Solidarnost na djelu”	Početak – sredina novembra
Dan Crvenog krsta Crne Gore	29. novembar
Dani Crvenog krsta	29. novembar – 6. decembar
Svjetski dan borbe protiv side	1. decembar
Međunarodni dan volontera	5. decembar
Svjetski dan ljudske solidarnosti	20. decembar